

Nastavno-naučnom veću Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Odlukom Nastavno-naučnog veća Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu od 06.04.2017. godine imenovana je Komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije mr Nikše Nikodinovića pod naslovom „*Američka Nacionalna strategija za borbu protiv terorizma na početku XXI veka*“, u sastavu: prof. dr Dragan Simeunović, redovni profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, prof. dr Radomir Milašinović, redovni profesor Fakulteta bezbednosti Univerziteta u Beogradu, u penziji, i prof. dr Dragan R. Simić, redovni profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, mentor. Komisija je pregledala doktorsku disertaciju i podnosi

IZVEŠTAJ

O URAĐENOJ DOKTORSKOJ DISERTACIJI

I

Osnovni podaci o kandidatu

Kandidat Nikša (Nenad) Nikodinović rođen je 20. jula 1981. godine u Travniku, opština Travnik, Bosna i Hercegovina. Osnovnu školu završio je u Bratuncu (BiH), a potom 1997. godine, radi daljeg školovanja odselio se u Feniks, Arizona, SAD, gde je završio srednju školu sa stekao diplomu u naprednom obrazovanju (*Advance Studies Diploma*).

U Feniksu je 2004. godine diplomirao Kriminalističke nauke i kriminologiju na državnom univerzitetu u Arizoni (*Arizona State University*), sa prosečnom ocenom 8,85 i stekao zvanje diplomiranog kriminologa. Nakon osnovnih studija mr Nikodinović je

magistrirao na Bostonskom univerzitetu (*Boston University*) sa prosečnom ocenom 9,14, gde je 2008. godine odbranio magistarsku tezu pod naslovom „*Uticaj 11. septembra na organizacione strukture državnih i lokalnih policijskih uprava u Sjedinjenim Američkim Državama i njihove antiterorističke kapacitete*“ i stekao zvanje magistra krivičnog pravosuđa i kriminologije. Potom je 2009. godine završio specijalističke postdiplomske akademske studije na državnom univerzitetu u Mičigenu (*Michigan State University*) sa prosečnom ocenom 9,5 i stekao zvanje specijaliste za državnu bezbednost i antiterorizam.

U okviru projekta od nacionalnog značaja Ministarstva vera i dijasporo Vlade Republike Srbije „*Projekat za povratak mladih stručnjaka i intelektualaca iz dijasporo i rasejanja*“, mr Nikodinović se 2009. godine vratio u Srbiju. Dodeljena mu je stipendija za doktorske studije na Univerzitetu u Beogradu - Fakultetu političkih nauka.

Radnu karijeru u Srbiji započeo je 2010. godine u Policijskom sindikatu Srbije gde je i danas angažovan kao specijalni savetnik predsednika za međunarodne odnose i koordinaciju saradnje sa Evropskom policijskom unijom (*European Police Union – EPU*), koja ga je imenovala za svog menadžera istraživanja i međunarodnog projektovanja. Iste godine je prihvatio i jednogodišnji mandat delegata u Skupštine dijasporo i Srba u regionu. Kao Delegat Skupštine i predstavnik srpske dijasporo u SAD mr Nikodinović je kreirao i realizovao projekat „*Kupujmo srpsko u dijaspori*“. Projekat je pod pokroviteljstvom Vlade Republike Srbije dobio status projekta od nacionalnog značaja, a mr Nikodinović je nagrađen **Zlatnikom Cara Konstantina** od strane njegove svetosti Patrijarha srpskog gospodina Irineja i odlikovan **Zlatnom Značkom** od Ministarstva za dijasporu i Ministarstva kulture Vlade Republike Srbije.

Nagrađivan je više puta iz oblasti rada od strane domaćih, stranih i međunarodnih institucija, a posebno za sveobuhvatan doprinos u razvoju socijalnog dijaloga i sindikalizma u sektoru bezbednosti na Balkanu i za istraživački doprinos, od koga izdvajamo pet radova objavljenih u stručnim publikacijama Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije i Evropske policijske unije, a to su:

- *Procena korupcije u MUP*, Strateška obaveštajna procena korupcije 2012, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Beograd, 2012, str. 93-102;
- *Osnivanje, razvoj, akcije i ostvarenja*, Policijski sindikat Srbije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Beograd, 2013, str. 1-31;

- *Postrajumatski stres sindrom: Suicidnost u srpskoj policiji*, Policijski sindikat Srbije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Beograd, 2014;
- *10 godina Policijskog sindikata Srbije*, Policijski sindikat Srbije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Beograd, 2016, str. 1-64;
- *Analysis of the Project Survey: Minimum Standards for Maximal Security*, European Police Union, Vienna, 2017, pp. 1-52.

U okviru doktorskog studijskog programa mr Nikodinović je objavio i naučni članak pod naslovom “*Osnovno antiterorističko oruđe SAD: Američki patriotski zakon*” u časopisu “Politikon”.

Mr Nikša Nikodinović je i aktivan učesnik velikog broja međunarodnih stručnih i naučnih konferencija kao i projekata iz oblasti policijskih poslova i bezbednosti.

II

Osnovni podaci o doktorskoj disertaciji

Odlukom Univerziteta u Beogradu – Veće naučnih oblast, 08.07.2014. godine, kandidatu je odobrena izrada disertacije pod naslovom „*Američka Nacionalna strategija za borbu protiv terorizma na početku XXI veka*“.

Disertacija je u pogledu forme i sadržaja urađena u skladu sa pravilima Univerziteta i Fakulteta političkih nauka (FPN), A4 format, font Times New Romana 12, prored 1,5, margine 30mm na ukupno 625 strana teksta od kojih je osnovni tekst 536 strana, a ostalo su: stranice rezimea, podaci o komisiji, prilozi, popisi, 28 stranica relevantnih izvora i biografija kandidata.

Disertacija je shodno Pravilniku o akademskoj čestitosti Fakulteta političkih nauka i Odluci Nastavno-naučnog veća FPN prošla proveru plagijata u programu EFORUS (EPHORUS). Provera ovim programom nije pronašla nedostatke u smislu poštovanja principa akademske čestitosti.

Disertacija je strukturirana u sedam celina, pored uvoda i zaključka sadrži sledeća poglavlja: Najpoznatije terorističke organizacije i napadi u svetu; Američki „rat protiv terorizma“; Antiteroristička strategija; Vojne intervencije; Zakonske i institucionalne reforme. Na kraju je dato ukupno 27 priloga, kao i spisak literature domaćih i stranih autora, monografija, zbornika, publikacija, članaka, studija, prikaza, statistika i drugih relevantnih izvora iz oblasti međunarodnih odnosa i bezbednosti.

III

Predmet i cilj disertacije

Kandidat, mr Nikša Nikodinović je istraživanje usmerio na efikasnost prve decenije (2001-2011) implementacije američke sveobuhvatne nacionalne strategije za borbu protiv terorizma u podizanju nivoa bezbednosti unutar SAD posle 11. septembra. To u krupnom planu, pored američke objave globalnog „rata terorizmu“, zatim razvoja međunarodne borbe i vojnih intervencija, predstavlja i izradu Nacionalnih strategija za bezbednost SAD (*U.S. National Security Strategies*) i Nacionalnih strategija za borbu protiv terorizma (*National Strategies for Combating Terrorism*) u datom vremenskom periodu, kao i analizu učinkovitosti primenjenih mera predviđenih njima, s posebnim osvrtom na unutrašnje bezbednosne mere u cilju reforme protivterorističke prevencije nakon 11. septembra 2001. godine.

Kolega Nikodinović naglašava da je 11. septembar predstavljao ključnu prekretnicu u savremenoj istoriji SAD, ali i svetske politike. Naime, svega nekoliko dana posle šokantnih napada Amerika je kao glavni prioritet pokrenula globalni „rat protiv terorizma“ u čemu je dobila masovnu međunarodnu podršku i u kom je i danas najviše angažovana. Do tada, međunarodni aspekti borbe protiv terorizma manifestovali su se brojnim inicijativama, stručnim i naučno-akademske konferencijama, publikacijama i dokumentima regionalnih i globalnih organizacija, kao i obavezujućim međunarodnim aktima – međunarodna zajednica se normama međunarodnog prava suprostavljala terorizmu kroz donošenje raznih konvencija i rezolucija sa ciljem podizanja efikasnosti država u borbi protiv njega, ali i izvođenja pred lice pravde odgovornih za počinjena teroristička dela.

“Prvi rat” u 21. veku, koji je započela administracija američkog predsednika Džordža Buša, kandidat opisuje kao “ne-knjiški” primer međudržavnog ratovanja. Kako ističe, on

predstavlja nekonvencionalni i asimetričan rat određenih država protiv, pre svega, nedržavnih aktera (terorističkih organizacija), ali i određenih režima (državnih sponzora terorizma), kakvim su predstavljeni oni u Avganistanu i Iraku, a kasnije i u Siriji. Dakle, prvenstveno je usmeren protiv globalne terorističke mreže, a ne teritorijalno zasnovane države. Upravo to ga i otežava jer je identifikacija ratnog cilja maglovita i gotovo onemogućena američkom generalizacijom pretnje (neprijatelja), koja je pored Al Kaide proširena na ono što je Vašington nazvao „međunarodnim terorizmom”. Međutim i to je samo jedan od taktičkih koraka američke vlade koja u svakom momentu može arbitrarno proglasiti pobjedu u ratu, rizikujući, međutim, da mogući budući megateroristički napadi na njenom tlu pokažu da je to proglašenje bilo preduhitreno. Nadalje, sa takvim neprijateljem nemoguće je izaći na kraj diplomatskim putem ili tradicionalnim oblicima teritorijalne samoodbrane. Sama Bela kuća je u više navrata podvukla da se „rat protiv terorizma” razlikuje od svih dosadašnjih ratova, te da su podjednako važna i sredstva koja nisu vojna (meka moć) i da će pobjeda doći na drugačiji način od čiste vojne definicije pobjede. Naime, od terorista se ne može očekivati klasična vojna безусловna predaja usled poraza.

Ovaj rat, kao i svaki drugi, zahtevao je donošenje sveobuhvatnog strateškog pristupa. S tim u vezi, vodeće zemlje Zapada ali i mnoga društva u tranziciji su s krajem prošlog veka, a naročito početkom ovoga, pristupila izradi i primeni nacionalnih strategija zarad što delotvornijeg suprotstavljanja terorizmu. Njima je prvenstveno obuhvaćeno kombinovanje policijskih, bezbednosno-informativnih i institucionalno-zakonskih sredstava i mera na unutrašnjem i međunarodnom planu, ali i vojnog (oružano ofanzivnog) delovanja u inostranstvu.

Kolega Nikodinović je detaljno analizirao američku nacionalnu strategiju za borbu protiv terorizma, određenu i predstavljenu kroz šest nosećih dokumenata (tri Strategije nacionalne bezbednosti i tri Nacionalne strategije za borbu protiv terorizma), sve njene elemente i ciljeve, a potom kritički sagledao njenu implementaciju i utvrdio efikasnost. Pošto je razmotrio sve aspekte američke nacionalne strategije i same borbe protiv međunarodnog terorizma, tj. vojnih intervencija, kandidat se usredsredio na analizu unutrašnjih bezbednosnih mera Sjedinjenih Država, kako bi utvrdio njihovu deklarisanu neophodnost i delotvornost u ovoj borbi.

Kandidat ukazuje da je implementacija američke Nacionalne strategije za borbu protiv terorizma efikasna u podizanju nivoa unutrašnje bezbednosti SAD, a kao glavni indikator

navodi odsustvo, tj. onemogućavanje koordinisanih terorističkih akcija velikih razmera na tlu SAD.

Pošto to nije i slučaj sa evropskim saveznicima u ovom ratu koji su i posle 11. septembra bili meta velikih terorističkih napada (Madrid 2004, London 2005. i Moskva 2011. godine) u središtu istraživanja mr Nikodinovića našla se i komparativna analiza američkog strateškog pristupa sa evropskim, kako bi se ustanovile različitosti i utvrdili propusti. Naime, najvažniji akteri globalne antiterorističke borbe su SAD, kao tvorac savremene ratne paradigme protiv međunarodnog terorizma i EU, koja je, iako najveći američki saveznik i partner u tom ratu, izabrala potpuno drugačije instrumente od američkih. Sa ciljem utvrđivanja zašto se američki i evropski pristupi suzbijanja terorizma znatno razlikuju, identifikovanja određenih sličnosti u njima kao i utvrđivanja postignutih rezultata, kandidat je analizirao protivterorističku politiku SAD i EU u desetogodišnjem razdoblju nakon terorističkih napada u SAD (2001-2011). Komparativnom kvalitativnom analizom obuhvatio je bezbednosne i antiterorističke strategije donesene tokom prve decenije „rata protiv terorizma“ kao i njihovu primenu u praksi, ali i inicijative koje su im prethodile, sa namerom da ukaže na bezbednosne posledice različitih koncepcija protivterorističke borbe. Pored definisanja prirode odgovora (strateške vizije, pokrenute inicijative, preduzete mere, upotrebljeni metodi i instrumenti) na rastuću terorističku pretnju, istakao je i uporedio ostvarene rezultate i ukazao na evidentne propuste i neefikasnosti u njima.

Kandidat Nikodinović naglašava da su protivteroristički prioriteti SAD i EU gotovo identični, samo se njihove vizije prevencije eskalacije međunarodnog terorizma razlikuju. Evropljani, poput Amerikanaca, veruju da Al Kaida mora biti u potpunosti uništena. Drugim rečima, američko i evropsko strateško mišljenje se ne razlikuje povodom toga šta na početku 21. veka predstavlja noseću globalnu pretnju bezbednosti - terorizam, nego zbog ozbiljnosti i procene jačine te pretnje, kao i oko toga kakav će biti odgovarajući vojni i političko-diplomatski odgovor na nju. Dok SAD na terorizam gledaju kao na egzistencijalnu pretnju, EU je ne doživljava na takav način, te je njen izbor modela i instrumenata za suprostavljanje drugačiji. Prevencija i zaštita od terorističkih akcija smatraju se ključnim delom evropskog strateškog pristupa u borbi protiv terorizma, dok je za SAD to vojni ofanzivno-agresivni pristup utemeljen na hegemonizmu, odnosno „ratni model“, unutar koga je „tvrda moć“ logičan odabir. SAD koriste sve elemente nacionalne moći i međunarodnog uticaja, ali se za pobedu više oslanjaju na grubu silu (vojne intervencije) nego na diplomatske instrumente. Za razliku od njih, EU terorizam ne vidi kao čisto vojnu pretnju niti smatra da se na njega treba

odgovoriti isključivo vojnim instrumentima, nego se opredeljuje za kombinaciju sredstava te zato upotrebu oružane sile ograničava, odnosno uslovljava prekom potrebom kao krajnje sredstvo nakon što se iscrpe sva prethodna (politička, pravna i ekonomska). Uz to, Unija se strogo odredila prema multilateralizmu, izgradnji stabilnog međunarodnog poretka, poštovanju ljudskih prava i vođenju računa o građanskim slobodama. Tako se evropski pristup zasniva na pregovorima, konsenzusu i strogom poštovanju i pridržavanju međunarodnog prava te delovanju pod okriljem UN, dok za Amerikance takva koncepcija protivterorističke borbe utemeljena na „mekoj moći“ nije efikasna. Za njih najbolje moguće dugoročno rešenje predstavlja „tvrda moć“, odnosno upotreba vojne sile kroz izvođenje preventivnih napada u inostranstvu sa namerom odvratanja i onemogućavanja terorista da sprovode akcije na tlu SAD i sa krajnjim ciljem njihovog potpunog uništenja.

Pored toga što EU i SAD drugačije gledaju na primenu sile i uopšte na suprostavljanje terorizmu, one imaju u potpunosti različitu percepciju njegove pretnje, koju EU pored spoljašnje doživljava i kao unutrašnju. Prema Evropskoj bezbednosnoj strategiji (*European Security Strategy*), teroristi žive u državama Evropske unije gde su se doselili iz siromašnih i/ili neuspešnih država u kojima vladaju nedemokratski režimi, organizovani kriminal i korupcija, ili su aktuelni etnički konflikt, kao i da veća opasnost po bezbednost njenih građana vrebava iz susednih država nego sa Bliskog istoka. SAD, međutim, smatraju da terorističke pretnje dolaze isključivo spolja, iz država koje sponzorišu i podržavaju terorizam, dok zanemarujući broj pojedinaca unutar SAD može biti na meti ekstremističke indoktrinacije i radikalizacije. Ono povodom čega se u potpunosti slažu kada je globalna bezbednost u pitanju jeste da joj terorizam u kombinaciji sa oružjem za masovno uništenje predstavlja najveću moguću, odnosno katastrofalnu pretnju.

Od terorističkih napada na SAD 2001. godine pa sve do kraja 2011. godine, tj. period na koji se odnosi ovo istraživanje, najveća identifikovana opasnost po bezbednost SAD i njenih građana je terorizam, a najveći prioritet borba protiv terorizma. Kao druga glavna pretnja nacionalnoj bezbednosti, a u tesnoj vezi sa prvom, navedena je proliferacija oružja za masovno uništenje. Nuklearno, hemijsko i biološko oružje u rukama terorista identifikovano je kao najveća realna, mada, na svu sreću, još uvek ne ostvarena, pretnja i u bezbednosnoj i antiterorističkoj strategiji EU.

Suštinska razlika suprostavljanja terorizmu u bezbednosnim strategijama EU i SAD je u tome što u prvobitnom američkom odgovoru, koji je formiran pod uticajem događaja

odigranih 11. septembra 2001. godine, SAD se opredeljuju za preventivni „rat protiv terorizma“, koji će voditi van svojih granica. U tom ratu traže saveznike ali su spremne da deluju i unilateralno, što nije slučaj i sa EU, koja stavlja akcenat na multilateralizam i sprečavanje ili ublažavanje uzroka terorizma. Iako Evropska bezbednosna strategija ukazuje na eventualnu neophodnost preventivnog delovanja uz napomenu da će se „u budućnosti prva linija odbrane često nalaziti u inostranstvu“, ona se, za razliku od američke koja umanjuje ulogu Ujedinjenih nacija, oslanja na Rezolucije UN i naglašava multilateralizam kao glavnu odrednicu svoje spoljnje politike.

Što se tiče posebnih američkih i evropske protivterorističke strategije, razlike su gotovo identične kao i u bezbednosnim. Zasnivaju se na tome što strategija EU veću važnost pridaje „mekoj moći“ i delotvornom multilateralizmu, koji sa krajnje neophodnim vojnim sredstvima kombinuje diplomatske i ekonomske mere. Za razliku od nje, Nacionalna strategija SAD za borbu protiv terorizma zahteva direktnu i stalnu vojnu akciju protiv terorističkih organizacija sa globalnim dometom kako bi se prvenstveno dezorganizovale i konačno u potpunosti uništile. Prema evropskom gledištu, veliki raspon upotrebe sile nije pogodan za suprostavljanje terorizmu. Dok Amerikanci vrlo jasno i nedvosmisleno naglasak stavljaju na vojna rešenja, Evropljani su usredotočeni na prevenciju i zaštitu od terorističkih akata, zatim odgovore na moguće uspešno izvedene terorističke akcije na teritoriji EU sa ciljem smanjenja posledica i samim time njihovog učinka, kao i na globalni progon odgovornih za njih (terorista). Drugim rečima, evropski pristup je usmeren više na unutrašnje protivterorističko delovanje.

Budući da predstavljaju različite političke zajednice,¹ te da drugačije gledaju na društvene vrednosti i imaju različitu kulturu nacionalne bezbednosti, kandidat ukazuje da je sasvim jasno zašto SAD i EU na različit način vode spoljnu i bezbednosno-odbrambenu politiku. Pored toga, američki i evropski strateški pogledi na svet se u mnogo čemu razlikuju. Dok Bela kuća u svojim nacionalnim bezbednosnim strategijama redovno napominje da su SAD dominantan svetski političko-bezbednosni akter, EU u svojoj dugoočekivanoj bezbednosnoj strategiji samo pretpostavlja sopstvenu globalnu odgovornost. Američkim zvaničnim strateškim dokumentima se jasno i otvoreno objašnjava celom svetu šta SAD nameravaju da postignu i koji su to načini (sredstva primene) na koje te ciljeve planiraju da

¹ Sjedinjene Američke Države predstavljaju **jednonacionalnu** federalnu zajednicu, dok je za razliku od njih Evropska unija **nadnacionalna** politička zajednica evropskih država.

ostvare. Njihov pristup je direktniji od evropskog: njim su određeni jasani okviri delovanja SAD u međunarodnoj borbi protiv terorizma, date precizne smernice za unapređivanje postojećih i razvoj novih mera, mehanizama i instrumenata prevencije i suzbijanja terorističke pretnje. Evropski put suprostavljanja terorizmu nije tako konkretan, a objavljene strategije više predstavljaju opis dugoročnih ciljeva, nego direktne mere za suzbijanje pretnje.

Svojim istraživanjem kolega Nikodinović je utvrdio da ni evropski, niti američki pristupi suzbijanja terorizma nisu savršeni, ali i to da je američki delotvorniji u odvratanju napada, naročito ako se uzme u obzir da ni jedan od uspešno izvedenih nije velikorazmeran poput onih realizovanih u EU. Evidentno je da su Al Kaida i njoj srodne terorističke organizacije deystvovala u svetu, ali i to da u SAD nisu. Naime, američka borba protiv terorizma rezultirala je podizanjem nivoa unutrašnje bezbednosti te zemlje. Glavni pokazatelj uspeha ove borbe jeste činjenica da je Amerika ostala pošteđena terorističkih napada velikih razmera posle 11. septembra. Donošenje mnoštva strategija za antiterorističku borbu, zatim njihova stalnamodifikacija uslovljena promenom terorističke pretnje, kao i veliki niz unutrašnjih bezbednosnih mera jasno ukazuju na čvrstu odlučnost SAD da se obračunaju sa teroristima, ali i na otklanjanje propusta u vlastitoj protivterorističkoj prevenciji. U njihovoj praksi se pokazalo da je efikasno suzbijanje terorizma moguće uz primenu sveobuhvatnog strateškog pristupa, koji je neophodno stalno prilagođavati promenljivoj strukturi i prirodi te pretnje.

On ističe da su Amerikanci ponosni na sopstvenu strategiju čijom efikasnom primenom je lišeno slobode i procesuirano više hiljada terorista, te čime je sprečeno njihovo planirano delovanje na tom prostoru. Ovo nije slučaj sa Evropskom unijom koju je Al Kaida iznenadila sa dva velika napada (Madrid 2004. i London 2005. godine) tokom prve decenije „rata protiv terorizma“.

Dakle, SAD su svojim pristupom - represivni odgovor na 11. septembar i vojni iskorak na Bliski istok kojim se aktivno tražila osveta - zaštitile sopstvenu teritoriju, dok je EU postala jedna od glavnih potencijalnih terorističkih baza i meta, što ostavlja razlog za zabrinutost njenih policijskih i pravosudnih dužnosnika, nacionalnih bezbednosnih i obaveštajnih službi i čitave javnosti.

Naime, džihadizam je, geografski gledano, s ratom protiv njega metastazirao a Evropa je postala centralno bojno polje. Pored napada u Španiji i Velikoj Britaniji, koji su predmet analize ovog rada jer su se odigrali tokom prve decenije „rata protiv terorizma“, Evropska

unija je nastavila skupo da plaća svoje globalno antiterorističko udruživanje sa SAD. Iako su teoretski sva iznenađenja bila isključena usled sveobuhvatne protivterorističke prevencije koja je još od 11. septembra 2001. godine postala deo svakodnevnog života Evropljana kao i Amerikanaca, a zatim intenzivirana nakon napada u Madridu i Londonu, nemilosrdni napadi, prvo u Parizu, a potom i u Briselu, posvedočili su drugačije. Bilo je očigledno da protivteroristički propusti EU nisu otklonjeni, pogotovo u smislu obaveštajno-bezbednosne ranjivosti njenih zemalja članica.

U svakom slučaju, SAD su pokazale dobru praksu i kontinuitet u donošenju nacionalnih strategija kao i pratećih dokumenata iz oblasti bezbednosti i suzbijanja terorizma, dok se za EU to ne može reći. Za razliku od evropskih, američke vlasti su u okviru protivterorističke politike u desetogodišnjem razdoblju nakon terorističkih napada (2001-2011) usvojile tri nacionalne bezbednosne strategije, zatim tri nacionalne protivterorističke strategije, mnoštvo podstrategija i relevantnih dokumenata u okviru resornih ministarstava i federalnih bezbednosnih agencija, više desetina akcionih planova kojima se definišu ciljevi delovanja i određuju modeli suprostitavljanja terorizmu kao i smernice za njegovu prevenciju. Sve te strategije, podstrategije i akcioni planovi temelje se na važećim Nacionalnim strategijama za bezbednost, poznatijim kao „predsedničke doktrine“. Tako se američki antiteroristički pristup tokom prve decenije rata protiv terorizma temelji na dve doktrine, Bušovoj i Obaminoj, koje je kandidat komparativnim pristupom analizirao i utvrdio sledeće:

- Za razliku od Bušove, Obamina strategija je odmerenija u pogledu shvatanja trenutnog i budućeg međunarodnog položaja SAD ali i u pogledu mogućnosti angažovanja američkih kapaciteta na ostvarenju dugoročnih nacionalnih ciljeva, posebno u globalnoj borbi protiv radikalnih ekstremista. U njoj se sa ciljem zaštite nacionalnih vrednosti, s jedne strane, izražava neophodnost održavanja američke vojne superiornost, dok se s druge strane unapređuje angažovanost drugih američkih institucija (diplomatskih i ekonomskih), kojima se daju obavezujuće smernice delovanja.
- Primarni cilj antiterorističke borbe u obe doktrine je isti - razbijanje i uništenje terorističkih organizacija sa globalnim dometom i onesposobljavanje terorista da održe i ojačaju ma kakvu mogućnost planiranja i izvođenja terorističkih napada bilo gde u svetu, naročito protiv SAD. Obama nije razvio sopstvenu doktrinu, nego je kroz svoju Strategiju nacionalne bezbednosti predstavio umekšanu verziju Bušove doktrine

čiji su glavni elementi isti, dok su smernice i sredstva delovanja promišljenije (realistično i uravnoteženo) prikazani. On je svojom strategijom, u odnosu na Buša, samo prividno napustio unilateralni vojni pristup i stavio veći naglasak na diplomatiju i globalno partnerstvo, tj. na instrumente „meke moći”. Nije u potpunosti odbacio koncept preventivnog ratovanja, nego je preobrazio politiku ofanzivne odbrane u smeru prevencije, a upotrebu vojne sile predvideo je samo kao poslednje rešenje i istakao da je čvrsta ekonomija temelj nacionalne bezbednosti i očuvanja moći SAD.

- U praksi Obamine administracije približnost njegove doktrine Bušovoj je potvrđena. Naime, iako su na papiru (relevantnim strategijama) navedeni svi mogući načini suzbijanja terorizma i rešavanja drugih vrsta konflikata, SAD su i dolaskom Obame na vlast suprotstavljajući terorizmu nastavile isključivo vojnim sredstvima. Dakle, Obama je prihvatio spoljnopolitičku zaostavštinu Džordža Buša, i ne samo da se strategijski vratio na stara ratišta, u Avganistan i Irak, koja američka vojska nije u potpunosti napuštala od invazija na te zemlje, nego su za vreme njegovog mandata SAD pokrenule žarišta u Libiji i Siriji.

Pored kritičke analize američkog rata protiv terorizma i njegovog uspeha u podizanju nivoa bezbednosti unutar SAD, mr Nikodinović je objektivno sagledao njegovu evoluciju i ambijent (uslove) nastanka i dao sopstvenu procenu kolika je mogućnost pobede u tom ratu.

Ono što je najteže u ovom nekonvencionalnom ratu koji je prostorno i vremenski neograničen, jeste merenje njegove efikasnosti. Treba imati na umu da je terorizam taktika koju mnogi koriste i koristiće u budućnosti kao što su koristili i kroz istoriju, tako da ne postoji jasan fizički neprijatelj nad kojim bi poraz doneo pobedu u ovom ratu. Dakle, teško je uvideti na šta bi tačno bila pobeda. Ipak, kandidat je uveren da se ovaj rat, ukoliko se njegovi ciljevi usko odrede u smislu onesposobljavanja Al Kaidine mreže i slamanja današnje Islamske države, može uspešno okončati. Naravno, ova tvrdnja je hipotetička i samim tim podložna reviziji, ukoliko teroristi uspeju izvesti napade srazmerne ili još veće od septembarskih 2001. godine.

Potpuno uništenje odnosno, eliminisanje međunarodnog terorizma je nerealna želja međunarodne zajednice na čelu sa SAD. Na žalost, posle sve učestalijih terorističkih napada, koji se uspešno realizuju uprkos sve organizovanijem suprotstavljanju međunarodne zajednice, njenim naporima i energičnim merama koje se preduzimaju radi njegovog suzbijanja na globalnom nivou, postali smo svesni da apsolutni zaštitni sistem od terorizma ne

postoji, niti će ikada biti moguće uspostaviti ga. Pored toga, zastrašujuća je i činjenica da se, zahvaljujući činionicima koji ga generišu, međunarodni terorizam obnavlja i usavršava na sve višem tehničko-tehnološkom nivou, a posledice ovog vida političkog nasilja ne samo da se ne smanjuju, nego se broj žrtava, pre svega, nevinih znatno uvećava poslednjih godina, kao i razornost napada. Uz to, ishodom vojnih intervencija na Bliskom istoku stanovništvo je revoltirano i besno, što terorističkim organizacijama olakšava pridobijanje pristalica, čemu je dokaz formiranje same Islamske države, kao i njen razvoj i opstanak. Prema adekvatnim trendovima, situacija se u dogledno vreme zasigurno neće popraviti. Zato je neophodno najdublje analizirati i kritički vrednovati sve dosadašnje antiterorističke mere sa ciljem utvrđivanja njihove učinkovitosti kao i identifikovanja propusta unutrašnje protivterorističke prevencije i njihovog efikasnog otklanjanja, naročito u slučaju EU.

Naime, postalo je više nego jasno da se terorizam ne može u potpunosti iskoreniti niti lokalizovati, ali ga je moguće efikasno suzbiti i staviti pod kontrolu tako što će mu se intenzitet znatno umanjiti. Zato je neophodno da odgovor na njega bude kombinacija prvobitnog američkog oslanjanja na vojnu moć i evropske, a kasnije i američke nenasilne metode rešavanja konflikata, koje će se u potpunosti sa strateških dokumenata preneti u praksu.

Shodno tome, kandidat ističe da bi svaka buduća protivteroristička strategija trebalo znatno više da se zalaže za multilateralno delovanje sa ciljem stvaranja što veće koalicije za rešavanje terorističkog problema, zatim na identifikovanje i eliminisanje njegovih uzročnika kao i oslanjanje na „meku moć” pri čemu bi oružane intervencije bile moguće ukoliko postoje nepobitni dokazi o delovanju pojedine terorističke grupe ili organizacije. Istini za volju, terorizam nije isključivo vojni problem i ne može se rešiti samo takvim pristupom, nego čitavim opsegom političkih mera koje mogu, pre svega, suzbiti uzročnike terorizma, a to su različiti društveni problemi. Ipak, zahvaljujući znatno izmenjenim međunarodnim okolnostima i rastu globalne opasnosti od međunarodnog terorizma i oružja za masovno uništenje, može se reći da je u te svrhe nekad neophodno delovati preventivno, ali ne uvek, tj. ukoliko krajnje neophodno a ne osnovno sredstvo intervenisanja. Zapravo, preventivno delovanje cele međunarodne zajednice u borbi protiv terorizma trebalo bi da spreči teroriste da dođu u posed oružja za masovno uništenje.

On sugerise da Ujedinjene nacije mogu biti delotvoran instrument u borbi protiv terorizma kroz davanje legitimiteta vojnim akcijama i još intenzivnije sankcionisanje država

sponzora terorizma kao i uspostavljanje i koordinisanje novih oblika multilateralne saradnje. Drugim rečima, Ujedinjene nacije treba da uspostave strateško-operativni centar za objedinjavanje i koordinaciju antiterorističke borbe, jer jedino one tradicionalno uživaju najveći međunarodni kredibilitet, poseduju najviše legitimiteta i potencijala za miroljubivo rešavanje sporova u svetu.

Predmet istraživanja je veoma složen i sve aktuelniji bezbednosni izazov koji ima globalne posledice, a ovo su određenja kojima se kandidat u svom radu rukovodio:

- **Vremenski**, predmet ovog istraživanja obuhvata period prve decenije “rata protiv terorizma”, tj. period od 11. septembra 2001. godine pa do 2012. godine.
- **Prostorno**, određenje obuhvata teritoriju Sjedinjenih Američkih Država i zemalja obuhvaćenih ratom protiv međunarodnog terorizma, znači skoro čitav svet. Težište je stavljeno na teritorijalni okvir Bliskog istoka
- **Naučno**, predmet ovog istraživanja možemo u opštem smislu svrstati u nauke o međunarodnim odnosima, a u užem smislu u nauke o bezbednosti.

Imajući u vidu činjenicu da cilj svakog naučnog rada predstavlja sticanje određenog saznanja ili suda o pojavi koja se istražuje i predstavlja, **naučni cilj** ovog rada obuhvata **naučnu deskripciju** i **naučno objašnjenje** implementacije i uticaja američke nacionalne strategije za borbu protiv terorizma na unutrašnju bezbednost SAD. Pored činjenice da je predmet disertacije aktuelan i naučno još nedovoljno rasvetljen, mi u postojećoj politikološkoj literature nismo do sada našli nijedno celovito delo koje u ovoj meri i na ovaj način proučava stratešku borbu protiv savremenog globalnog terorizma.

Kandidat smatra da zemlja kao što je Srbija, mora pažljivo pratiti dešavanja na međunarodnoj političkoj sceni, a posebno pitanja terorizma, kako njena spoljna, ali i unutrašnja bezbednosna politika ne bi bila upućena u pogrešnom smeru. Upravo to i jeste ostvareni **društveni cilj** ovog rada - da smo uvidom i naučnom analizom međunarodne političke scene, na čelu sa SAD, po pitanju borbe protiv terorizma, dobili jasne upute i precizna usmerenja za našu odbrambenu, ali pre svega preventivnu, antiterorističku strategiju. Dakle, društveni cilj ovog istraživanja je jasan i precizan: **usmeravanje pažnje, ne samo akademskoj zajednici, nego i našem društvu u celini na značaj proučavanja terorizma, protivterorističke prevencije države i međunarodne borbe protiv terorizma, kroz verifikaciju i unapređenje postojećih, kao i primenu novih saznanja.**

Imajući u vidu nedovoljnost naučnog istraživanja terorizma u Srbiji, izdvaja se još jedan društveni cilj: to je **snabdevanje naših političkih odlučilaca, vojnih i policijskih čelnika (ali i ostalih zainteresovanih subjekata šireg dela našeg društva), kritičkom analizom (implementacije, efikasnosti i kontraproduktivnosti) i preciznim obrazloženjem američke sveobuhvatne nacionalne strategije za borbu protiv terorizma.**

IV

Osnovne hipoteze od kojih se polazilo u istraživanju

U skladu sa predmetom i ciljem istraživanja, kandidat je definisao jednu opštu, dve posebne i šest pojedinačnih hipoteza.

Opšta (generalna) hipoteza

Američka borba protiv terorizma definisana, između ostalog, i nacionalnim strategijama rezultirala je podizanjem nivoa unutrašnje bezbednosti SAD. Glavni pokazatelj uspeha ove borbe protiv savremenog globalnog terorizma je da je Amerika ostala pošteđena organizovanih terorističkih napada od strane Al Kaide posle 11. septembra.

Donošenje strategije za borbu protiv terorizma i njena modifikacija u dva navrata (2006. i 2011. godine), kao i čitav niz unutrašnjih bezbednosnih mera jasno ukazuje na čvrstu odlučnost SAD da se obračunaju sa teroristima ali i na stalno otklanjanje propusta u vlastitoj protivterorističkoj prevenciji. Američka vlada je ponosna na sopstvenu strategiju čijom efikasnom implementacijom je likvidirano ili lišeno slobode i procesuirano više hiljada terorista i time je sprečeno njihovo planirano delovanje u SAD. Ovo nije slučaj sa najvećim američkim saveznikom u ovom ratu, Evropskom unijom, koju je Al Kaida iznenadila sa dva velika napada (Madrid 2004. i London 2005. godine) tokom prve decenije „rata protiv terorizma“.

Prva posebna hipoteza

Al Kaida je posle Bušove objave rata terorizmu, američkih i savezničkih intervencija na Bliskom istoku doživela pad moći i usmerila se na rat, tj. samoodbranu u Avganistanu, Iraku, a potom i u Pakistanu. To je dovelo do onemogućavanja velikorazmernih koordinisanih terorističkih akcija u SAD.

Pojedinačne hipoteze:

1. Direktnom invazijom na Avganistan i Irak sa vlasti su svrgnuti ekstremistički režimi² tako da su njihova, direktna i indirektna, podrška i mogućnost pružanja utočišta teroristima otklonjeni;
2. Američke i savezničke službe su identifikovale, uhapsile ili likvidirale većinu proklamovanih vrhovnih terorističkih vođa;
3. Direktnim prisustvom na tlu Avganistana, Iraka i Pakistana locirani su i uništeni teroristički kampovi za obuku pristalica i operativaca, a dotok novca decentralizovanoj terorističkoj mreži, čija „centrala“ je nakon progona iz Avganistana svoje utočište našla u Pakistanu, dobrim delom je presečen.

Druga posebna hipoteza

Uspeh američke borbe protiv međunarodnog terorizma u podizanju bezbednosti unutar SAD ostvaren je ne samo vojnim intervencijama na Bliskom istoku nego, pre svega, čitavim nizom bezbednosnih mera na unutrašnjem planu.

Pojedinačne hipoteze:

1. Sveobuhvatne sigurnosne mere i novi bezbednosni zakoni nakon 11. septembra smanjili su sposobnost terorista da putuju, organizuju i sprovedu napade u SAD;
2. Patriotski zakon je osnovno oruđe američke borbe protiv međunarodnog i domaćeg ili unutrašnjeg terorizma;
3. Reforma postojećih i formiranje novih bezbednosno-informativnih institucija, kao i procedura i mera otklonila je sopstvene propuste u antiterorističkoj prevenciji SAD.

² U Avganistanu je svrgnut talibanski režim, a u Iraku „Baas“ partija Sadama Huseina.

V

Kratak opis sadržaja (strukture po poglavljima) disertacije

Doktorska disertacija kandidata mr Nikše Nikodinovića sastoji se pored uvoda, zaključka, literature i priloga od još pet delova.

U uvodnom delu (**str. od 13 do str. 135**) dati su metodološki okvir istraživanja u kojem su definisani problem istraživanja, predmet istraživanja, cilj i zadaci istraživanja, hipotetički okvir istraživanja, metode istraživanja, kao i naučna i društvena opravdanost istraživanja. Pored toga u uvodnom delu su definisani osnovni pojmovi i odlike terorizma. Pošto u svetu ne postoji jedinstvena definicija politički motivisanog bezbednosnog fenomena terorizma, kandidat je analizirao različite definicije raznih svetskih institucija i eksperata (akademske i institucionalne definicije), kako bi došao do pojmovnog određenja savremenog globalnog terorizma. S tim u vezi, formulisao je sopstvenu definiciju terorizma kojom se rukovodio u daljem istraživanju. Takođe, u ovom delu su jasno određeni uzroci i ciljevi terorizma, a pored toga, opisani su oblici i urađena je klasifikacija terorističkih dela.

U prvom delu (**str. od 136 do str. 212**) detaljno su predstavljene najpoznatije terorističke organizacije u svetu i njihovo delovanje, sa posebnom analizom Al Kaide, kao najveće međunarodne terorističke organizacije u periodu od 2001. do 2011. godine. Opisana je i objava Džihada od strane Osame bin Ladena, kao i najveći teroristički akt u istoriji čovečanstva, 11. septembar 2001. godine. Imajući u vidu da se sve navedene organizacije nalaze na američkoj „terorističkoj listi“ te da mnoge od njih predstavljaju lokalne savezničke ogranke Al Kaide, dok sve podržavaju njeno anti-američko delovanje, kao i to da su SAD povele i danas predvode globalnih rat protiv svih međunarodnih terorističkih organizacija, kandidat se odlučio za detaljnu i sveobuhvatnu analizu najznačajnijih terorističkih organizacija i napada u svetu, a ne samo na analizu Al Kaide, odgovorne za 11. septembar.

U drugom delu (**str. od 213 do str. 249**) objašnjeno je kako je Džordž V. Buš, bivši predsednik SAD, iskoristio emotivnu i iracionalnu reakciju američkog naroda i bez jasne i precizno definisane strategije objavio rat terorizmu. U tom ratu Amerika je pokazala da je spremna da koristi sva moguća vojna sredstva, ali i da u njega uđe samostalno, sa starim ili novim saveznicima. Takođe, u ovom delu je analizirana međunarodna podrška u tom ratu, date su osnovne pretpostavke koje su dovele do njenog opadanja tokom američko-britanske

invazije na Irak i definisane su i osnovne specifičnosti uloge NATO. Izvršeno je i kritičko sagledavanje antiterorističkih pravno-organizacionih mera Ujedinjenih nacija.

Trećim poglavljem (**str. od 250 do str. 362**) disertacije obuhvćen je razvoj američke nacionalne strategije za borbu protiv terorizma, kao i komparativna analiza sa evropskim strateškim pristupom. U ovom delu je objašnjeno zašto je i kako američka strategija za razliku od evropske uspela da podigne nivo unutrašnje bezbednosti SAD, a glavni pokazatelj tog uspeha jeste činjenica da je Amerika ostala pošteđena velikorazmernih terorističkih napada od strane Al Kaide nakon 11. septembra 2001. godine, što nije slučaj sa Evropom. Detaljno su analizirane i predstavljene bezbednosne i antiterorističke strategije SAD i EU, donesene tokom prve decenije „rata protiv terorizma“. Komparativnim pristupom kritički je vrednovana implementacija mera predviđenih ovim dokumentima, čime su identifikovani kobni propusti u protivterorističkoj prevenciji EU.

U četvrtom delu (**str. od 363 do str. 455**) analiziran je učinak američkih i savezničkih vojnih intervencija u Avganistanu, Iraku i Pakistanu, kao i sporadičnog bombardovanja, oružanih intervencija i podrške američke vojske lokalnoj antiterorističkoj borbi u Somaliji, Filipinima, Jemenu, Kašmiru i Maliju. Opisano je rušenje talibanskog režima u Avganistanu i „Baas“ partije u Iraku, kao i proces uspostavljanja i nastojanja da se održi demokratska vlast u dveju zemljama. Takođe, u ovom delu je obrađena i likvidacija Osame bin Ladena u Pakistanu 2011. godine, kao i pogubljenje Sadama Huseina u Iraku 2006. godine.

U poslednjem, petom delu (**str. od 456 do str. 506**), detaljno se opisuju i analiziraju preventivne i represivne antiterorističkih mera SAD, pri čemu se objašnjava u kojoj meri je otklanjanje propusta u vlastitoj protivterorističkoj prevenciji bilo neophodno i delotvorno, za razliku od evropskih saveznika gde su terorističke organizacije dejstvovala i posle 11. septembra. Kandidat zatim elaborira negativne posledice ovih mera na ljudska prava i građanske slobode, a posebno privatnost koja je njima značajno ugrožena.

Zaključak disertacije (**str. od 507 do str. 548**) predstavlja sumiranje svih rezultata do kojih je kandidat došao tokom istraživanja kao i ponovno razmatranje na početku postavljenih hipoteza. Dakle, u ovom poglavlju je prikazan sažetak svega prethodno navedenog, posebno poslednja dva dela u kojima se analiziraju zasluge i neophodnost vojnih intervencija na Bliskom istoku, ali i unutrašnjih bezbednosnih mera, kojima su, nakon 11. septembra, onemogućena delovanja organizovanih terorističkih grupa, pre svega Al Kaide na tlu SAD.

Kao što je moguće efikasno delovati protiv drugih bezbednosnih pretnji, tako je moguće uspešno suzbijati terorizam i ujedno održati uravnotežen balans između slobode i bezbednosti.

Spisak literature nalazi se od str. 549 do str. 575. i obuhvata niz monografija, naučnih članaka, zbornika, izveštaja, rezolucija, strategija, pravnih akata međunarodnih organizacija koja se odnose na predmet istraživanja i relevantnih elektronskih izvora. Obim, raznovrsnost i aktuelnost – 259 akademskih izvora domaćih i stranih autora, 90 pravnih akata i 73 internet sajta raznih službenih, naučnih i stručnih organizacija i institucija – pokazuju napor kandidata da svestrano izuči složen fenomen i upoređi različita viđenja.

VI

Ostvareni rezultati i naučni doprinos

Kandidat je sasvim opravdano naveo svakodnevnu tematsku prisutnost terorizma u svim slojevima društva ne samo kao dokaz rasprostranjenosti ove pojave nego i na ogromnu potrebu za njeno detaljno proučavanje. Naime, u našoj naučnoj javnosti ne postoji dovoljan broj radova na ovu temu, tako da postoji dosta prostora za njeno istraživanje. Veoma često u stručnoj i široj javnosti mogu se čuti oprečna pa i protivrečna mišljenja o tome šta je globalni terorizam i kako mu se suprotstaviti. U tom smislu, a imajući u vidu sveopštu pristutnost terorizma i međunarodne borbe protiv njega kao najaktuelnijeg bezbednosnog fenomena u svetu, jasan je naučni doprinos ovog rada.

Polazeći od ocene obrade predmeta i cilja istraživanja, načina provere postavljenih hipoteza i izbora primenjenih metoda, Komisija konstatuje da su glavni očekivani rezultati ovog istraživanja potvrđeni u ovoj disertaciji.

Kolega mr Nikodinović je dobro izabranim metodskim pristupima i njihovim umešnim korišćenjem u svom istraživanju uspeo da argumentovano pokaže naučnu opravdanost svog istraživanja koja se ispoljava u verifikaciji postojećih naučnih saznanja o terorizmu i borbi protiv ovog politički motivisanog bezbednosnog izazova. Društvena opravdanost je, generalno gledano, postignuta već ispunjenjem zahteva naučne opravdanosti. Neposredna društvena opravdanost u ovom konkretnom slučaju data je i u doprinosu razjašnjavanja nekih aktuelnih pitanja političke prakse, a koja se tiču mogućih pravaca strateških razvoja i

implementacije neizostavnih rešenja kroz globalne internacionalne integracije kao i novih oblika političkog ponašanja i bezbednosnog organizovanja.

Kandidat je u svom radu koristio odgovarajuće pojmove i kategorije koji su omogućili potpunu analitičku obradu predmeta istraživanja. Koristeći savremeni pristup problemu istraživanja dao je sistematski pregled svih elemenata i ključnih momenata koji se tiču američkog sveobuhvatnog strateškog pristupa tokom prve decenije globalnog rata protiv terorizma.

U ovom kao i u svim ostalim naučnim istraživanjima postoji doprinos u vidu društvenog i naučnog značaj.

- **Naučni značaj** ovog istraživanja se nalazi u sticanju novih i što je vrlo važno sistematizovanih, a pre svega verifikovanih, saznanja o terorizmu kao pojavi, i teroristima kao proizvodu te pojave, zatim o efikasnosti implementacije američke nacionalnoj strategiji za borbu protiv terorizma. On se zasniva na sledećem: prvo, ova tema nije obrađivana u našoj i nama poznatoj svetskoj naučnoj literaturi u obliku jedinstvenog naučnog dela, te je ova doktorska disertacija potpuno originalna. Drugo, naučni doprinos se ogleda i na naučnom cilju i značaju obrade teme. Njen cilj – naučna deskripcija i objašnjenje, nudi rezultantu višedisciplinarnog domašaja – iz domena političkih nauka, bezbednosti, i pravnog aspekta međunarodnih odnosa usled povezanosti i međusobnoj uslovljenosti njihovog razmatranja u izradi ove doktorske disertacije.
- **društveni značaj** je ogroman zbog same zastupljenosti terorizma u poslednje dve decenije. On se ogleda u unapređivanju institucionalnih kapaciteta savremene države, zatim kadrova i materijalnih resursa radi što uspešnijeg odgovora na sve veće izazove u vreme globalizacije i njenog najvećeg bezbednosnog problema – terorizma.

Na osnovu izvedenog istraživanja, može se osnovano tvrditi da je kandidat pokazao smisao za naučno-istraživački rad na zadatoj aktuelnoj temi, čija je istraživačka obrada naučno potrebna i društveno opravdana i što je u skladu sa do sada pokazanim naučnim interesovanjem i sposobnostima kandidata, kao i njegovim profesionalnim opredeljenjem.

VII

Zaključak

Na osnovu pregleda i ocene doktorske disertacije „*Američka Nacionalna strategija za borbu protiv terorizma na početku XXI veka*“ kandidata mr Nikše Nikodinovića, Komisija konstatuje da je:

- kandidat izabrao temu koja je veoma aktuelna;
- ovakav temeljan pristup realizaciji predmeta istraživanja ukazuje na dragocen naučni doprinos doktorata mr Nikše Nikodinovića;
- disertacija u svemu urađena prema odobrenoj prijavi teme doktorske disertacije;
- struktura sadržaja disertacije poštuje principe opštosti i konkretizacije istraživanja i načela preciznosti, realnosti i ograničenja, te da kao takva omogućava svođenje predmeta istraživanja u naučno prihvatljive okvire za spoznaju i determinaciju pojava, i prikaz rezultata istraživanja;
- disertacija jasno definisala terorizam, precizno klasifikovala njegove oblike i celovito objasnila ulogu i značaj američke nacionalne strategije u borbi protiv međunarodnog terorizma i njene efikasne implementacije zarad sprečavanja velikorazmernih terorističkih napada na tlu SAD posle 11. septembra 2001. godine;
- naučni ciljevi, naučno objašnjenje i naučna deskripcija američke nacionalne strategije za borbu protiv terorizma kao i njena implementacija sasvim su postignuti u okviru disertacije kandidata, kao i da je ostvaren i društveni cilj njegovog istraživanja koji se ogleda u doprinosu rešavanja društvenih problema;
- originalno i samostalno naučno delo koje doprinosi razumevanju terorizma i dosada neistraženih segmenata strateškog suprotstavljanja ovom najaktuelnijem bezbednosnom problemu u svetu;
- naučnim pristupom, upotrebom velikog broja najrelevantnijih izvora, širinom analize i iznetim rezultatima kandidat je približio složenost problema naučnoj, stručnoj i široj javnosti i doprineo njegovom celovitom sagledavanju.

- veliki broj umesnih fusnota u doktorskoj disertaciji kandidata doprinose kvalitetu i naučnoj validnosti ovog rada;
- rad pisan jednostavno, razumljivo i pregledno, stilski razgranato.

Doktorska disertacija mr Nikše Nikodinovića predstavlja zaokruženu celinu u naučnom, stručnom i metodološkom smislu. Tekst disertacije obogaćen je neophodnom valjanom argumentacijom. Osnovna polazišta zasnovana su na obimnoj literaturi, a u radu se kandidat poziva i upućuje na raznovrsne i brojne relevantne izvore.

Istraživanje savremenog terorizma te američkog strateškog odgovora na njega, kao i poređenja sa onim u Evropskoj uniji, ima naučnu i društvenu opravdanost. Značaj i rezultat rada predstavlja određeni doprinos razumevanju međunarodne borbe protiv globalnog terorizma, kao i boljem razumevanju savremenog terorizma uopšte. U tom smisli ova doktorska disertacija ne samo da popunjava prazninu u našem naučnom bavljenju globalnim terorizmom i međunarodnom borbom protiv njega, nego nudi i saznanja koja mogu biti od značajne praktične primene u spoljno-političkim, strateškim i drugim analizama nadležnih državnih institucija i istraživačkih centara.

Istraživanje u ovoj disertaciji rezultat je istovremeno lične i profesionalne posvećenosti autora proučavanju širih aspekata globalnih odnosa i antiterorizma.

Uvidom u evidenciju Fakulteta političkih nauka i Univerzitetske biblioteke utvrđeno je da do sada kod nas nije branjena doktorska disertacija pod naslovom „*Američka Nacionalna strategija za borbu protiv terorizma na početku XXI veka*“.

*

*

*

PREDLOG

Komisija ima čast da predloži Nastavno-naučnom veću Fakulteta političkih nauka da prihvati disertaciju „*Američka Nacionalna strategija za borbu protiv terorizma na početku XXI veka*“, kandidata mr Nikše Nikodinovića kao podobnu za javnu odbranu te da formira komisiju za javnu odbranu i uputi takav predlog nadležnom telu Univerziteta u Beogradu na dalju proceduru.

Beograd 5. jun 2017. godine

Prof. dr Dragan Simeunović, redovni profesor
Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Prof. dr Radomir Milašinović, redovni profesor
Fakulteta bezbednosti Univerziteta u Beogradu u penziji

Prof. dr Dragan R. Simić, redovni profesor
Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu